

A. NAUKA TRANSPORTOWA

A.3. TEORIA I PRAKTYKA BEZPIECZEŃSTWA W TRANSPORCIE KOLEJOWYM

A.3. Przykładowe działania Urzędu Transportu Kolejowego w zakresie poprawy bezpieczeństwa - prof. dr hab. inż. Wojciech Wawrzyński (Politechnika Warszawska)

Misją Urzędu Transportu Kolejowego (UTK) jest kreowanie bezpiecznych i konkurencyjnych warunków świadczenia usług transportu kolejowego. Termin „bezpiecznych” występuje na pierwszym miejscu definiowania misji co świadczy po zasadniczej wadze jaką Urząd przywiązuje do zapewnienia i gwarantowania odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa procesu transportowego realizowanego z wykorzystaniem kolei.

Najważniejsze zadania dotyczące bezpieczeństwa systemu kolejowego realizowane przez UTK określić można następująco:

- przeprowadzanie egzaminów dla kandydatów na maszynistów ubiegających się o uzyskanie licencji maszynisty oraz świadectwa maszynisty;
- nadzór nad ośrodkami szkolenia maszynistów oraz kandydatów na maszynistów i podmiotami uprawnionymi do przeprowadzania badań lekarskich i psychologicznych oraz orzekania w celu sprawdzenia spełnienia wymagań zdrowotnych, fizycznych i psychicznych, niezbędnych do uzyskania licencji maszynisty oraz świadectwa maszynisty, a także zachowania ich ważności;
- kontrola przewozu koleją towarów niebezpiecznych;
- nadzór nad postępowaniami prowadzonymi przez komisję kolejową;
- monitorowanie, promowanie, wprowadzanie w życie oraz rozwijanie regulacji bezpieczeństwa, łącznie z systemem krajowych zasad bezpieczeństwa;
- wydawanie zezwoleń na dopuszczenie do eksploatacji podsystemów strukturalnych „infrastruktura”, „energia” i „sterowanie – urządzenia przytorowe” znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wydawanie zezwoleń na wprowadzenie pojazdu kolejowego do obrotu lub zezwoleń dla typu pojazdu, w przypadku gdy obszar użytkowania jest ograniczony wyłącznie do terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Deklaracja w sprawie rozwoju kultury bezpieczeństwa w transporcie kolejowym

Budowania solidnego fundamentu bezpieczeństwa polskich kolei określona została przez UTK w „Deklaracji w sprawie rozwoju kultury bezpieczeństwa w transporcie kolejowym”. Sygnatariuszami tej deklaracji stało się blisko trzystu przedstawicieli branży kolejowej, zarządców infrastruktury kolejowej, przewoźników, użytkowników bocznic kolejowych a także jednostki naukowe i badawcze, jednostki certyfikujące, stowarzyszenia i media.

Istotą tej deklaracji jest postrzeganie bezpieczeństwa jako wartości nadrzędnej. Zawarte jest w tym akceptowanie standardów bezpieczeństwa oraz stosowanie ich w codziennej działalności. Towarzyszy temu brak tolerancji wobec naruszeń procedur bezpieczeństwa i doskonalenie zarządzania bezpieczeństwem poprzez wdrażanie działań korygujących mających na celu zapobieganie pojawieniu się zagrożeń.

Wielce satysfakcjonujący jest fakt, że - jak wyżej wspomniano - tak wiele podmiotów wyraziło wolę przystąpienia do grona sygnatariuszy wyrażając tym samym pełną akceptację idei zawartej w Deklaracji.

Centrum Egzaminowania i Monitorowania Maszynistów

W grudniu 2022 roku odbyło się środowiskowe posiedzenie Komitetu Transportu Polskiej Akademii Nauk w Centrum Egzaminowania i Monitorowania Maszynistów w Warszawie. Miało to miejsce jeszcze przed oficjalnym zapoczątkowaniem działania Centrum, ale już w trakcie ostatnich przygotowań do jego uruchomienia. Członkowie Komitetu mogli obejrzeć wyposażenie Centrum i zapoznać się z istotą jego funkcjonowania, którą omówił Prezes UTK dr inż. Ignacy Góra.

Mogę w imieniu własnym i członków Komitetu Transportu PAN stwierdzić, że wizyta ta wywarła na nas ogromne wrażenie. Skala i rozmiar inwestycji, warunki egzaminowania przy wykorzystaniu czterech symulatorów kabin lokomotyw stwarzają możliwość rzetelnej oceny wiedzy i operatywności maszynisty w procesie prowadzenia pociągu. Symulatory odwzorowują z wysoką dokładnością warunki na szlaku i warunki ruchowe lokomotywy oraz umożliwiają ocenę reakcji maszynistów w sytuacjach nadzwyczajnych i niebezpiecznych. Osobiście po własnej próbie niezbyt udanego prowadzenia pociągu w jednym z symulatorów znacząco zwiększył się mój szacunek do pracy maszynisty i zdałem sobie naocznie sprawę z gromu odpowiedzialności jaki na nim ciąży w trakcie wykonywania obowiązków służbowych. W okresie poprzedzającym powstanie Centrum Egzaminowania i Monitorowania

Maszynistów w rejestrze ośrodków szkolenia i egzaminowania maszynistów i kandydatów na maszynistów znajdowało się ponad pięćdziesiąt krajowych podmiotów. To tworzyło wysoce konkurencyjne środowisko co prowadziło do istnienia ryzyka, że niektóre z tych ośrodków w swojej działalności na pierwszym miejscu mogły postawić rachunek ekonomiczny, a nie zachowanie wysokiego poziomu wyszkolenia. Dla kandydatów z kolei decydująca była przede wszystkim zdawalność danego ośrodka, cena szkolenia i egzaminu. W związku z tym ośrodki egzaminacyjne, obniżając koszty procesu szkolenia i egzaminowania dla uzyskania konkurencyjności, wpływały na zróżnicowanie jakości kompetencji personelu kolejowego. Brak jednolitego standardu prowadzenia egzaminów i ryzyko braku bezstronności prowadzonych egzaminów prowadzić mogło do obniżenia poziomu bezpieczeństwa systemu kolejowego. Powstanie Centrum Egzaminowania i Monitorowania Maszynistów z kompetencjami standaryzującymi proces egzaminowania stawia sobie za cel zapobieżenie tym potencjalnie niekorzystnym zjawiskom.

Obecnie dzięki zawansowanym systemom informatycznym przeznaczonym do obsługi procesu egzaminowania zlokalizowanym w Centrum możliwe jest monitorowanie kompetencji personelu kolejowego i zapewnienie tym samym utrzymania należytych standardów bezpieczeństwa w transporcie kolejowym.

Kampania Kolejowe ABC

Kampania Kolejowe ABC to zainicjowana przez Urząd Transportu Kolejowego program edukacyjny z zakresu bezpieczeństwa na terenach kolejowych. Celem inicjatywy było uwrażliwienie dzieci i młodzieży oraz ich rodziców, nauczycieli i wychowawców na

przestrzeganie zasad bezpieczeństwa obowiązujących na przejazdach kolejowych, dworcach, peronach i w pociągach oraz promowanie wzorców odpowiedzialnego zachowania się w pobliżu torów. Kampania ta stanowi źródło wiedzy na temat sposobów właściwego reagowania w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia.

Grupami docelowymi projektu były dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym z klas I-VI szkół podstawowych oraz osoby dorosłe – rodzice i opiekunowie, nauczyciele i wychowawcy dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.

Działania w ramach projektu realizowane były dwutorowo. Obejmowały przygotowanie i przeprowadzenie ogólnopolskiej informacyjno-edukacyjnej kampanii medialnej oraz przygotowanie i przeprowadzenie zajęć edukacyjnych bezpośrednio w placówkach edukacyjnych na terenie całej Polski.

Oczekiwany rezultatem projektu Kampania Kolejowe ABC jest zwiększenie stopnia zainteresowania tematyką bezpiecznego korzystania z transportu kolejowego oraz poruszania się na obszarze kolejowym i w pobliżu terenów kolejowych, zwiększenie wiedzy oraz wyrobienie umiejętności właściwego reagowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla bezpieczeństwa uczestników ruchu kolejowo-drogowego, spowodowanie aby uczestnicy projektu stali się propagatorami szeroko rozumianej kultury bezpieczeństwa wśród swoich rówieśników, członków rodziny czy lokalnych społeczności.

Program edukacyjny Kampania Kolejowe ABC umożliwił powstawanie spójnych, kompletnych i uniwersalnych programów edukacyjnych wykorzystywanych w działalności placówek edukacyjnych w trakcie i po zakończeniu projektu. Wzbogaca to tym samym ich program dydaktyczny o aspekty związane z zachowaniem bezpieczeństwa użytkowników systemu transportowego. Reguły zachowań dotyczące tej problematyki nabyte w młodym i bardzo młodym wieku dają rękojmię trwałości ich zapamiętania i z dużym prawdopodobieństwem stymulują rozpowszechnianie się w przyszłości właściwych wzorców postępowania w społeczności osób dorosłych.

Bibliografia

- [1] Strona internetowa UTK <https://utk.gov.pl>
- [2] Sprawozdanie ze stanu bezpieczeństwa ruchu kolejowego. Urząd Transportu Kolejowego. Warszawa 2022
- [3] Magazyn Kultury Bezpieczeństwa. Urząd Transportu Kolejowego. Warszawa 2022
- [4] Deklaracja w sprawie rozwoju kultury bezpieczeństwa w transporcie kolejowym. Urząd Transportu Kolejowego. Warszawa 2018
- [5] Kampania „Kolejowe ABC” <https://kolejoweabc.pl/ABC2/o-kampanii-kolejowe-abc-ii/>